

de ona dayanabileceğin (sabredebileceğin) kadar çalış» buyurdu.

Ey oğul! Sen de bu hadisi biliyorsan çok ilme ihtiyacın kalmaz. Şu hikâye üzerinde de düşün:

Hatimi Esam (13), Şakiki Belhî'nin (14) yakın dostlarındandı. (Allah her ikisine de rahmet etsin). Bir gün Şakik ona sordu: «Otuz senedir benimle berabersin, ne elde ettin?» Hatim ona şu cevabı verdi: «İlimden sekiz mes'ele öğrendim ki bunlar bana kâfidir. Çünkü kurtuluş ve felâhımı bunlarda görüyorum.»

— Bunlar nelerdir?

Hatim cevap verdi:

BİRİNCİSİ: Yaratıklara nazar kıldım. Gördüm ki herkesin perestîş ettiği bir sevgilisi ve gönül verdiği bir mâşuku var. Bu sevgililerden bazıları ölüm döşeğine kadar arkadaşlık ediyor; bazıları ise onunla kabrin başına gidiyordu. Fakat sonra hepsi onu yapayalnız bırakıp geri dönüyordu. Hiçbiri onunla beraber mezara girmiyordu. Bu halî derin derin düşündüm ve kendi kendime dedim ki: «Kişinin sevdiği en iyi dost onunla kabirde arkadaşlık yapandır». Böyle bir dost ancak ve ancak salih amellerdi. Bunun üzerine onları kendime dost ittihaz ettim ve sevdim, tâ ki kabrimde beni aydınlatınsınlar, bana arkadaşlık etsinler ve beni yalnız bırakmasınlar.

İKİNCİSİ: Halkın heva ve heveslerine uyduğunu ve nefislerinin arzularını yerine getirmeye gayret edip durduklarını gördüm. Bunun üzerine Allahu Teâlânın şu âyetini derin derin düşündüm: «Rabbinin huzurunda suçlu durmaktan korkarak nefisini süflî heveslerden nehyeden için de şüphe yok ki, (varılacak) yurt Cennettir» (Sûre 79: 40-41) Kur'an-ı Kerim'in sadık bir hakikat olduğuna şüphem kalmadı. Nefsimi dizginlemeğe koştum, onunla mücadele ettim ve heva ve hevese uymaktan alıkoydum, tâ ki Allahu Teâlâya mutî' olsun ve onun taatini ihtiyar etsin.

ÜÇÜNCÜSÜ: İnsanların dünya mallarının ardından

(13) Belh'te doğmuş büyük sofilerden. M. 852 de öldü.

(14) Matim el-Asam'ın hocası. M. 815 de öldü.

seğirttiğini ve onları sıkı sıkı muhafazaya çalıştığını gördüm. Allahu Teâlânın: «Sizde ne varsa, tükenir, Allahın (rahmeti ve nimetleri) ise bakidir» (sûre 16: 96) âyetini düşündüm. Bunun üzerine dünyadan elde ettiklerimi Allah rızası için sarf ettim ve hepsini Allahın indinde bana azık ve zahire olması için fakirler arasında taksim ediverdim.

DÖRDÜNCÜSÜ : Bazı kimseler gördüm, şeref ve izzetin, aşiret ve kavimlerinin çokluğunda olduğunu zannederler ve bunlarla iftihar ederler. Bazıları da şeref ve izzeti mal zenginliğinde, çok çoluk çocuğa sahip olmakta görürler ve bunlarla iftihar ederler. Bazıları da şeref ve izzeti insanların mallarını mülklerini gasbederek onlara zulüm etmekte ve kanlarını dökmekte bulurlar ve bir taife de malı ve serveti çokça sarfetmek ve israf yapmakla şeref sahibi olacağına inanır. Allahu Teâlânın: «Allah nezdinde en şerefli, takvaca en ileri olanınızdır. (Allahtan en ziyade korkanınızdır)» (Sûre 49: 13) âyeti kerimesini düşündüm. Kendime takvayı seçtim ve Kur'an-ı Kerimin sadık bir hakikat olduğuna sarsılmaz bir imanla kail oldum. Saydığım taifelerin zan ve iddialarının cümlesinin bâtil olduğuna ve hiçlikten ibaret bulunduğuna inandım.

BEŞİNCİSİ : İnsanların birbirlerini zemmettiklerini ve birbirleri hakkında gıybet ve dedikodu yaptıklarını gördüm. Bütün bu kötülükler birbirlerinin mal, mansıb ve ilimdeki derecelerine hased etmelerinden ileri geliyordu. Allahu Teâlânın: «... Bu dünya hayatında onların maiyetlerini aralarında dağıtan.. Biziz...» (Sûre 43: 32) âyetini düşündüm. Kısmetin ezelde Allahu Teâlâ tarafından tevzi edildiğini anladım. Hiç kimseye hased etmedim. Allahın verdiği kismete razı oldum.

ALTINCIISI : İnsanların birbirlerine bazı maksad ve sebeplere binaen düşmanlık beslediklerini gördüm. Bunun üzerine Allahu Teâlânın: «Şeytan sizin düşmanınızdır. Onu düşman tanıyın...» (Sûre 35: 6) âyetini düşündüm. Şeytandan başkasına düşman olmanın câiz olmadığını anladım.

YEDİNCİSİ : Gördüm ki rızık ve maiyetini temin yolunda her kişi o kadar hararetli bir faaliyetle ve ifrata varan bir şekilde çalışıyor ki, bu yüzden bazan şüphe ve

harama düşerek nefsinı zem ediyor, kadr u kıymetini ayaklar altına atıyor. Allahu Teâlânın: «Arz üzerinde yürür hiç bir canlı yoktur ki onun rızkı Allaha ait olmasın» (Sûre 11: 6) âyeti celilesini düşündüm ve rızkı Allahu Teâlânın vereceğini, zira bunu deruhte etmiş olduğunu öğrendim.

SEKİZİNCİSİ : Herkesin mahlûk bir şeye güvendiğini: Kiminin paraya, kimisinin mal ve mülke, kimisinin sanat veya zanaatine, kimisinin de kendisi gibi bir insana bel bağlamış olduğunu gördüm. Allahu Teâlânın: «Her kim Allaha güvenirse, Allah da ona yeter. Hak Teâlâ, emrini muhakkak yerine getirir. Hak Teâlâ herşeye bir ölçü tâyin etmiştir», (Sûre 65:3) âyetini düşündüm. Allaha tevekkül ettim. O bana yeter dedim. O ne güzel vekildir!

Hatim sözlerini bitirince Şakik ona dedi ki: «Ey Hatim! Allah seni tevfikine erdirdin. Ben Tevratı, İncili, Zeburu ve Furkanı gözden geçirdim. Dördünün de bu sekiz mesele üzerinde olduğunu gördüm. Kim bunlarla amel ederse bu dört kitapla amel etmiş olur.»

Ey oğul! Bu iki hikâyeden de öğrendin ki ilmini çok ilerletmeye muhtaç değilsin. Şimdi sana hakikat yoluna girebilmek için lüzumlu şeyleri izah edeceğim:

Bilmiş ol ki, Allah yolunun salikine kendisine mürebbi ve rehber olacak ve terbiyesiyle kötü ahlâkımdan kurtarıp iyi ahlâkla mütehalli kılacak (süsleyecek) bir Mürşid lâzımdır. Terbiye, mahsulünün iyi ve mükemmel olması için diktiği nebatların arasında bitmiş olan yabancı otları ve dikenleri söküp atan çiftçinin fiiline benzer. Hakikat yolunun yolcusuna, muhakkak ki onu Allahın yoluna götürecektir böyle bir mürşid lâzımdır. Çünkü Allahu Teâlâ kullarına kendi yoluna irşad etmesi için onlara Resul göndermişti. Hz. Resul (sallallahu aleyhi ve sellem) irtihal edince, ümmetini Hak yoluna irşadda devam etmeleri için yine Halifeler bırakmıştı, Resûlullah (S.A.) a naîb olmaya lâyık kimse âlim olmak gerektir. Fakat elbette ki her âlim de Peygambere (S.A.) halef olmaya salih değildir. Ötüne gelenin kendinin mürşid olduğunu iddia etmemesi için, kısaca, mürşidin bâzı alâmetlerini izah edeceğim:

Derim ki: Mürşid dünyadan ve dünya şeylerinin sevgi-

sinden yüz çeviren kimsedir. Resullerin Seyyidine (S.A.) kadar silsilesi çıkan firasetli bir şahsa devam etmiş, az yiyerek, az konuşarak, çok namaz kılarak, sadaka verecek ve oruç tutarak nefsine riyazet yaptırmış; müşşidinde devamı onu iyi ahlâklı kılmış; sabır, namaz, şükür, tevekkül, yakîn, kanaat, iç huzuru, hilm, tevazu, ilim, sıdk, hayâ, vefa, vekâr, sükûn, teenni ve benzeri hasletlerle mütehallil olması gerekir. O halde müşşid, Nebi Sallallahu aleyhi ve sellemnin nurlarından bir nurdur. Böyle bir insana uyulur. Fakat şimdiki zamanda böyle adamlar pek enderdir. «Kibrit-i Ahmer»den de (15) nadir bir şeydir. Saadet yar olup da tarif ettiğim gibi bir müşşid bulan ve onun tarafından kabul olunan kimsenin, bu insana zahiren ve batınen hürmet etmesi lâzımdır. Zahiri ihtiram ona itaat etmek, onunla her hangi bir mesele hususunda, aksine delil getirip tartışmamak, mücadele etmemektir. Namaz vakitleri haricinde seccadesini onun önüne koymamak, namazı kıldıktan sonra seccadeyi derhal kaldırmak, onun huzurunda fazla nafîle namaz kılmamak ve gücünün yettiği kadar onun emirlerini yerine getirmeye çalışmaktır. Batını ihtirama gelince: Müşşidden işitip zahiren kabul ettiğini batinen dahi, münafıklık alâmeti olmaması için, fiil ve sözü ile inkâr etmemelidir. Kabul edemezse içi dışına uyuncaya kadar sohbetini terkeder, kalbinin içinde ins ve cin şeytanlarının nüfuzunu gidermek için kötü ahlâklı kimselerle görüşmekten kaçınır, şeytanet kirinden arınır. Her hal ü kârda «fakr»ı seğer, zenginliği değil.

Sonra bilmiş ol ki, tasavvufun iki mümeyyiz vasfı vardır. Biri Allahu Teâlâyâ karşı istikamet (doğruluk); ikincisi insanlara karşı sulh ve sükûnla muameledir. Aziz ve celil olan Allah ile doğru olan ve insanlarla da iyi geçinip, onlara hilim ile mukabele eden kimse gerçek bir sofîdir. Allahu Teâlâ ile doğruluk, nefsinin hazzını Allahu Teâlânın emirlerine feda etmektir. İnsanlarla münasebetlerinde iyi ahlâklı olmak, nefsinin isteğine onları zorlamak değil

---

(15) Kibrit-i Ahmer : Ortaçağ kimyagerlerince çok nadir bir madde olarak tanınan kırmızı kükürt.

bilâkis şeriate muhalif düşmedikçe nefsinin onların isteklerine uydurmaktır.

ALLAH'A KULLUK NASIL OLUR?

Allahu Teâlâya kulluk etmenin (ubudiyetin) nasıl olacağını sormuştun. Bu üç esasa dayanır:

- 1 — Şeriatin emrini muhafaza etmek,
- 2 — Kaza ve kadere, Allahın vereceği kismete razı olmak,
- 3 — Kendi nefsinin rızası yerine Allahu Teâlânın rızasını talep etmektir.

ALLAHA TEVEKKÜLÜ SORMUŞTUN :

Tevekkül Allahu Teâlânın vaad ettiği şeylerin, bütün cihan mâni olmağa çalışsa da, muhakkak sana erişeceğine ve takdir edilmeyen bir şeyin de bütün âlem yardımcısı olsa ind-i ilâhîde yazılmamış olduğu için sana erişemeyeceğine iman etmendir.

İHLÂSİ SORMUŞTUN :

İhlâs bütün işlerini Allah rızası için yapman, insanların seni övmesi ile sevinmemen, yermelerine de aldırış etmemendir. Bilmiş ol ki, riyâ, halkın seni methederek büyük göstermesinden doğar. Seni tâzim eden halkın riyâlarından kurtulmanın ilâcı şudur: Onları Allahın kudretine müsahhar olan ve sana ne rahatlık ne de meşakkat vermeğe iktidarı olmayan cansız şeyler olarak telâkki edersin. Onları kudret ve irade sahibi olarak görmekte devam edersen riya da senden uzaklaşmaz.

Ey oğul! Sorduğun diğer mes'elelerin bazıları eserlerimde cevaplandırılmıştır. Onları oku. Sorduklarının bir kısmına cevap vermek ise haramdır. Bilmediklerini öğrenmek için evvelâ bildiklerinle amel etmelisin.

Ey oğul! Bundan sonra ancak kalb diliyle cevaplandırılacak mes'eleleri, «Eğer onlar sabretmiş olsalardı kendileri için daha hayırlı olurdu» (Sûre 49: 5) âyetine binaen sorma. Hızır Aleyhisselâmın «Ben sana ondan bahsetmedikçe, bana hiç bir şey sorma» (Sûre 18: 70) meâlindeki nasihatini kendine düstur et. Aceleci ve sabırsız olma.

Her şey sırasında gelir, cehalet örtüsü kalkar ve anlarsın. «Size âyetlerimi yakından göstereceğim. Acele etmeyiniz» (Sûre 21: 37) âyetini teemmül et. Vaktinden evvel bana sual sorma. Bilmiş ol ki ancak yürümekle vasıl olacaksın. Nitekim Allahu Teâlâ «Onlar yeryüzünde dolaşp kendilerinden evvelki kavimlerin akibetlerinin nasıl olduğunu görmüyorlar mı?» (Sûre 30: 9) buyuruyor.

Ey oğul! Allaha kasem olsun ki, Hak yolundan yürüdükçe her menzilde bir takım acıp haller göreceksin. Nefsini feda et. Zira bu işin esası nefsi feda etmektedir. Nitekim Zünnûni Mısırî (16) (Rahmetullahi aleyh) talebelerinden birine şöyle demiştir: «Nefsini feda edebilirsen gel, yoksa sofiliğin taşkınlıkları ile uğraşma».

SEKİZ NASİHAT :

Ey oğul! Sana sekiz nasihatte bulunacağım. Kıyamet gününde ilminin sana düşman olmaması için anlatacağım bu nasihatleri kabul et. Bunlardan dördü yapılacak, diğer dördü de yapılmayacak şeylere dairdir.

Yapılmaması gereken şeylerin BİRİNCİSİ: Mümkün olduğu kadar kimse ile herhangi bir mes'eledede münakaşa ve münazaraya kalkışma. Zira bunda büyük zararlar mel-huzdur. Günahı faydasından büyüktür. Riya, hased, kibir, intikam, rekabet ve bunlara benzer bütün kötü huyların kaynağıdır. Elbetteki bir kimse veya birkaç kimse ile bir münakaşaya girişebilirsin. Fakat bir şartla: Bu münakaşada maksat ve gayen hakikatin ortaya çıkması olmalıdır. Bunun ise iki alâmeti vardır:

1 — Hak ve hakikatin senin dilinden açıklanması ile, senden başkasının diliyle açıklanması arasında hiç bir tefrik gözetmiyeceksin.

Dinle sana burada bir düstür öğreteciğim:

Bilmiş ol ki bir müşkülün çözülmesi için tevehh edilen sual kalbin hastalığını tabibe arz etmek demektir. Suale verilecek cevap da tabibin hastalığı iyi etmeğe çalışmasıdır.

---

(16) Zünnuni Mısırî : Nübyeli sofi. M. 860 da Bağdad'da öldü. Tasavvufu sistemleştirdi.

Ve yine bilmiş ol ki, cahiller kalblerinden hasta olan kimselerdir. Âlimler de tabiblerdir. Yarı âlim tedaviyi yerli yerinde yapamaz. Hakiki âlim de her hastayı kabul etmez. Belki tedavisi kabil olan ve şifâyâb olmak istidadında bulunan kimseyi iyi edebilir. Hastalık müzmin ise veya tedavisi gayri kabil ise tabibin bu durum karşısında, hazâkati «Bu hastalık ilâç kabul etmiyor, onun tedavisi ile uğraşma!» demek olacaktır. Zira böyle bir hasta ile uğraşmak vakit öldürmektir.

Sonra bilmiş ol ki cehâlet adı altında dört nev'i hastalık vardır. Bunlardan ancak biri tedavi kabul eder, diğerlerinin tedâvisi yoktur. Evvelâ tedâvisi olmayanları sayayım:

BİRİNCİSİ : Cehâlet hastalığına şifası gayri kabil bir şekilde yakalanmış olan bu kimsenin sual ve itirazları, onun hased ve intikam duygularından doğmaktadır. Ona ne kadar açık, belîğ ve güzel cevaplar verirsen ver, bu onun buğz, düşmanlık ve hasedini artırır. En doğrusu böylelerinin sualine cevap vermemendir.

B E Y T

«Bütün düşmanlıkları izale etmek mümkündür, Yalnız sana hasedinden dolayı düşmanlık edeninki müstesna.»

Buna yapacağın en doğru muamele ondan yüz çevirmen ve onu hastalığı ile başbaşa bırakmandır. Nitekim Allahu Teâlâ: «Sen bizim zikrimize arka çeviren, dünya hayatından başkasını arzu etmiyen kimselerden yüz çevir.» (Sûre 53: 29) buyurmaktadır.

Hasud ve kıskanç kişi söylediği her sözle ve yaptığı her işle amel tarlasının ekinini ateşe verir. Nitekim Peygamber Aleyhisselâm: «Ateşin odunları yakıp tükettiği gibi, hased de iyi amelleri yer, mahveder» buyuruyor.

İKİNCİSİ : Bunun hastalığı ahmaklıktandır. Bu dahi ilâç kabul etmez. Nitekim İsa Aleyhisselâm «Ben ölüleri dirilttim. Fakat ahmak kimseyi tedavi etmekten âciz kaldım.» buyurmuştur. Çünkü bu, öyle bir adamdır ki, pek kısa bir zaman zarfında aklî ve naklî ilimlerden bir şeyler öğrenmeye çalışır; sonra tutar, bütün ömrünü ilimleri tetkikle geçiren büyük âlime, ahmaklığından dolayı sualler

sorar, itirazlar serdeder. Bu ahmak adam öyle bir cahildir ki, kendine zor gelen şeyin o büyük âlime de zor geleceğini zanneder. Şayet bu yanlışını idrâk etmezse, sual ve cevapları ahmaklıktandır. Ona cevap vermek için boş yere uğraşma...

ÜÇÜNCÜSÜ : Hakikatı arayan bir kişidir. Büyüklerin sözlerini anlayamadığı vakit, bunu kendi anlayışsızlığına hamleder. Suallerini, verilecek cevaplardan istifade etmek maksadıyla sorar. Fakat ne yazık ki, bu da hakikatı kavrayamayan akılsız bir kişidir. Onunla da meşgul olmamalısın. Nitekim Resulullah (S.A.) «Biz peygamberler insanların aklî seviyelerine göre konuşmakla emrolunduk» buyurmuştur.

DÖRDÜNCÜSÜ : Tedavisi kabil olan hastalığın sahibi hakikatı arayan anlayışlı ve akıllı bir kişidir. Bu kimse hased, öfke, ihtiras, dünya mallarına ve rütbelerine olan bağlılık gibi kötü hasedlerin esiri değildir. O doğru yolun yolcusudur. Sual ve itirazları da hased, inad veya karşısındaki sınınamak yahut mutlaka tenkit etmek arzusundan dolayı değildir. Bunun hastalığı ilâç kabul eder. Bu adamın suallerine cevap vermekle meşgul olman câizdir, hatta mutlaka cevap vermek lâzımdır.

Terketmen gereken şeylerin **İKİNCİSİ :** ona buna nasihat vermek ve vâizlik taslamaktır. Çünkü bunun çok mahzuru vardır. Bu işi iki şartla yapabilirsin. Birinci şart : Söyleyeceğin nasihatleri önce kendin tutacaksın, ondan sonra başkalarına öğüt vereceksin. İsa Aleyhisselâma bu mevoğlu! Önce kendi nefesine nasihat et, kabul ederse o nasihatı insanlara söyle, yoksa Rabbinden utan!»

zuda söylenmiş olan şu hitaba kulak ver: «Ey Meryemin

Vaizlik işini yapmaya mecbur kalırsan şu iki hataya düşmekten sakın:

Sözlerinde, tâbirlerinde, işaret ve hareketlerinde, beyt ve şüirlerinde yapmacık ve ifrata kaçmak. Zira Allahu Teâlâ yapmacık hareket edenleri, sevmez. Haddini tecavüz etmek, gayri tabîi ve yapmacık konuşmak insanın içini harab eder ve kalbi gaflete düşürür. Tezkîrin yâni nasihat vermenin mânası, kula âhîret ateşini, Hâlikine olan kusurlarını ve

kendisine hiç bir fayda vermiyecek mesguliyetlerle heba ettiği ömrünü hatırlamaya sevk etmek, imanının selâmetine mâni olacak hususları, ölüm meleğinin ruhunu alacağı anı, Minkir ve Nekir'in kabirde soracaklarına doğru dürüst cevap verip veremeyeceğini, kıyamet gününde halinin nice olacağını düşündürmektir. Acaba Sırat köprüsünü salimen aşabilecek midir, yoksa Cehennem'in dibine mi yuvarlanacaktır? Bütün bu sualleri kul derinden düşünecek, ve bu onun iç huzurunu tedirgin edecektir. Cehennem'in ebedi ateşinin galeyanının ve gelecek musibetlerin, bütün dehşetleriyle anlatılmasına tezkir, yâni nasihat vermek, va'z etmek denir.

Kudretleri yettiği kadar geçen ömrü telâfi etmeleri, Allaha ibadetsiz, bomboş geçirdikleri günleri hayıfla anmaları için yukarıda söylenen sözleri halka bildirmek, hatalarını düşünmeye sevk ederek kendilerini yutacak ateşi hatırlatmak, işte va'z budur.

Nasıl ki, birinin evine azgın bir selin yaklaştığını görsen ve ev sakinleri de çoluk çocuk içeride habersiz oturmuş olsalar: «Dikkat, dikkat, sel geliyor, kaçın!» diye bağırırsın. Böyle nazik bir durum karşısında sel basan evin sahibine bir takım yapmacık lâflar, nükteler, cinaslar, teşbihler, beyitler, minikler ve jestlerle mi haber vereceksin? Elbette hayır! İşte vâizin hâli ve tutumuda böyle olmalıdır. O bu nevi bütün teklif ve tekellüften berî olmalıdır.

İkinci şart : Va'z ederken halkın senin belâgat ve fesâhatın karşısında «Aman bu ne kudretli hatib» diye bağırmalarını, ağlaşmalarını, vecde gelip coşmalarını, taşkınlık yapmalarını, meselâ üstlerini başlarını yırtmalarını mucib olacak şeyler yapma ve bunları isteme. Zira böyle şeyler dünyaya meyildir ve gafletten doğar. Aksine, senin bütün çalışman ve azmin insanları, dünyadan ahirete, masiyetten ibâdete, hırstan zühde, cimrilikten cömertliğe, şüpheden yakine, gafletten uyanıklığa, gururdan takvaya davet olmalıdır. Ahireti onlara sevdirmeli, dünyaya ise kıymet verdirmemelisin. Onlara itaat ve zühdü tattırmalısn. Sakın onları, sadece Allahu Teâlânın kerem ve rahmetine güvenmeleri hususunda teşvik etme! Çünkü halkın tabiatlarında ekseriya

şeriat yolundan sapmak, Allahu Teâlânın rızası hilâfına hareket etmek ve kötü huylara karşı istidat vardır. O halde onların kalblerine Allah korkusunu sal, onları korkut ve karşılaştıkları dehşetli akibetten haberdar et. Belki böylece iç âlemleri değişir, ef'al ve hareketleri salâh kesbeder, içlerinde, günahlardan rücu ederek, Allaha ibadet etmeye karşı bir heves ve iştiyâk uyanır. İşte başkalarına vaz ü nasihatta takip olunacak yol budur. Böyle olmayan her va'z söyleyen vâize ve dinleyen cemaate bir vebâldir. Hattâ kötü bir vâizi, halkı yolundan saptırıp, şaşırtan ve onları helâk eden bir gûl (17) ve şeytana benzetenler olmuştur. Öyle bir vâizden halkın kaçması lâzumdur. Zira bu vâizin dine yaptığı fesadı, şeytan bile yapamaz. Eli yetişen ve kudretli yeten kimsenin, böylelerini va'z kürsüsünden indirmesi ve başladığı va'za mâni olması lâzumdur. Bu iş (emri bilmaruf ve nehyi ani'l — münker — iyi işleri emretme ve kötü işlerden nehyetme) cümlesindendir.

Yapılmaması gereken şeylerin ÜÇÜNCÜSÜ : Emîr ve sultanların içlerine karışıp onlarla görüşmemelisin. Onlarla yolda karşılaşmaktan bile kaçınmalısın. Onlarla görüşüp konuşmanın, beraber bir mecliste bulunmanın tehlikesi çoktur. Eğer bu şekilde yapmak zorunda kalırsan sakın onları medh ü sena etme. Çünkü Allahu Teâlâ fasık ve zalim bir kişinin medhedilmesine gazaplanır. (Kötü ve zâlim bir) Sultanın uzun yıllar muammer olmasını isteyen bir kimse muhakkak ki, Allahın arzında günah işlenmesini ve evâmîr-i ilâhiyesine itaatsizlik edilmesini istemiştir.

Yapılmaması gereken şeylerin DÖRDÜNCÜSÜ : Emîrlerin ve hükümdarların atıye ve hediyelerini helâl olduğunu bilsen de kabul etmemendir. Zira onları kabul etmek dine fesad verir. Müdahane, riyâkârlık ve zulümlerine muvafakat doğurur. Bunların hepsi de senin dinin için bir tehlikedir. Onların hediye ve menfaatlerini kabul etmenin ve dünyevî nüfuz ve iktidarlarından istifade etmenin en az zararı şudur ki; böyle yapmakla sana faydaları dokunduğu

---

(17) Gûl : Heyulâ, felâket, cin taifesinden, şeklini değiştirebilen bir varlık.

İçin onları sevmiş olursun. Birini seven kimse, bizzarure o şahsın uzun ömürlü ve payidâr olmasını arzular. Bir zâlimin dünyada çok yaşamasını arzu etmek ise Allahu Teâlânın kullarına zulüm edilmesini ve dünyanın mahvını istemektir. O hâlde insanın akıbeti ve imanı için bundan daha zararlı ne olabilir. Kendini şeytanın iğfalâtından koru ve bilhassa: «Bu işin en doğrusu bu yüksek şahıslardan o paraları alarak fakir ve kimsesizlere dağıtmaktır. Zira onlara fısk ü fücûr ve mâsiyet sebebiyle dağıtıyorlar. Sen ise insanların zayıflarına infak için dağıtacaksın ki, böylelikle onlardan daha hayırlı olursun.» gibi sözlere sakın aldanma. Lânetlenmiş şeytan bu nevi vesveselerle insanlardan bir çoğunu helâke sürüklemiştir. Bu tarz düşüncenin sebep olduğu zarar ve ziyanın haddi hesabı yoktur. Bunu (İhya') isimli eserimizde zikrettik. Oraya başvur.

UYMAN İCABEDEN DÖRT NASİHAT :

1 — Allahu Teâlâ ile muamele :

Allahu Teâlâ ile olan muamelede, sana mutî' olan ve yaptıklarından memnun ve razı olduğun ve öfkelenecek, canını sıkacak hiç bir ciheti olmayan kölen gibi ol. Muhakkak ki bu kölenin yapmasına razı olmadığın bir fiili senin yapmana Allahu Teâlâ da razı olmaz. Gerçek Efendin ancak O'dur.

2 — İnsanlarla münasebetlerin :

İnsanlarla olan münasebetlerinde, onlara kendine yapmasını istediğin muameleyi yap. Çünkü bir kulun imanı, diğer insanları kendisi gibi sevmedikçe kemâle ermiş sayılmaz.

3 — Faydalı bilgi hakkında :

Okuduğun ve mütalâa ettiğin ilimler daima kalbine fayda verecek ve nefsini temizleyecek mahiyette olmalıdır. Meselâ ömrünün sonuna bir hafta kaldığını öğrensen, bu kısa zamanda fıkıh, ahlâk, usûl, kelâm ve benzerleri ilimlerle meşgul olmazsın. Fakat kalbini murakabe eder, ruhunu tanımaya çalışır, dünyevî alâyıktan el etek çeker, ruhunu kötü huylardan uzaklaştırır, Allahu Teâlânın sevgi ve taatiyle meşgul eder ve en güzel huylarla bezemeye çalışırsın.

**Ey oğul! Şimdi söyleyeceğim şu birkaç sözü de can ku-
lağı ile dinle ve halâs bulup felâha vermek için teemmül et.**
Günün birinde, Sultanın bir haftaya kadar seni ziyaret
edeceğini haber alsan, çok iyi biliyorsun ki, bu müddet zar-
fında, hemen evini derler toplar, kendine bir çeki düzen
vermeye gayret edersin. Meselâ, Sultanın nazarına çarpması
muhtemel olan elbiseni, vücûdunu, evini ve eşyalarını ıslâha
çalışırsın. O halde şimdi işaret etmek istediğim şeyi iyi
düşün. Sen anlayışlı br kimsesin; firâsetli kimseye tek bir
söz kâfidir. Resulullah Sallallahu aleyhi ve sellem «Muhak-
kak ki, Allah sizin dış görünüşünüze ve amellerinize, bak-
maz, fakat kalblerinize ve niyetlerinize bakar» buyurmuş-
tur. Kalbin ahvâlini öğrenmek için İhya'ya ve diğer eser-
lerime bakarsın. Bu bilgi farz-ı ayındır, diğer bilgiler ise
abdest, namaz gibi farzlar müstesna, birer farz-ı kifâyedir.
Allahu Teâlâ bu bilgiyi tahsile seni muvaffak kılsın!

4 — Dünya malından istiyeyeğin miktar :

Dünya malından sana ve ailene bir sene yetecek kada-
rından fazlasını toplama. Nitekim Aleyhisselâti vesselâm
Efendimiz bazı hanımları ile böyle yapardı ve «Allahım
Muhammedin âlinin rızkını onlara kâfi kıl» diye niyaz
ederdi. Bunu da sadece kalbleri zayıf olan zevcelerle ya-
par, imanları yakını olan hanımları için bir veya yarım
günlük rızık temenni etmekle iktifa ederdi.

**Ey oğul! Bu kitapta istediklerine cevap verdim. Şimdi
sana düşen onlarla amel etmen ve hayır dualarında beni
unutmamandır. Benden istediğin duaya gelince, onu sahih
ve muteber hadis kitaplarından çıkarabilirsin. Bununla
beraber aşağıya yazdığım duayı sıkıntılı anlarında ve bil-
hassa namazlardan sonra oku :**

D U Â

**Ey Allahım, Senden nimetinin tamamını, isme-
tin (günahtan koruyuşunun) devamını, Rahmeti-
nin şümûlünü (yaygın olanını), afiyetin husûlünü,
hayatın ferâhını, ömrün mes'udunu, ihsanının son-
suzunu, nimetlerinin umumunu, fadl u kereminin
en tatlısını, lütfunun yakın olmasını isterim.**

Ey Allahım, bizimle beraber ol, bize karşı olma.

Ey Allahım, ecelimizi saadetle sona erdir. Emellerimizi ziyadesiyle tahakkuk ettir. Sabahımızı akşamımıza afiyetle bitıştır. Gidiş ve dönüşümüzü Rahmetine doğru yönelt ve afvinin hazinesinden günâhlarımızın üstüne dök.

Ayıplarımızın ıslahiyle bizi nimetlendir. Takvayı bize ahiret azığı yap. Çalışmamızı Din üzerine kıl. Tevekkül ve itimadımızı Sana döndür.

Ey Allahım, bizi doğru yolda sabit kıl. Kıyamet gününde pişmanlığımızı mucip olacak şeylerden dünyada bizi koru. Üzerimizdeki günah yükünün ağırlığını hafiflet. Bizi iyi adamların yaşayışıyla yaşat. Şerirlerin şerri ile aramıza sed çek ve bizi onlardan uzaklaştır.

Rahmetinle bizleri, oğullarımızı, analarımızı, babalarımızı, kardeşlerimizi Cehennem ateşine çekip götüren kölelik boyunduruğundan kurtar.

Ya Aziz! Ya Gaffar! Ya Kerim! Ya Settar! Ya Alim! Ya Cebbâr! Ya Allah! Ya Allah! Ya Allah!

Rahmetinle ey Rahmet edicilerin en Rahimi! Ey evvellerin evveli! Ey Ahirlerin ahiri! Ey Sarsılmaz kuvveti olan! Ey Yoksullara Rahmet kılan! Ya Erhamerrâhimîn! Ey noksan sıfatlardan münezze ve kemâl sıfatlarla muttasıf olan Allah! Senden başka ilâh yok, bense Sana lâayık olanı yapamadım, zalimlerden oldum.

Efendimiz Muhammede; âline ve bütün eshabına salât ü selâm olsun ve âlemlerin Rabbi Allaha hamd...
(Âmin)

SON

Eyyühe'l-Veled kitabının tercümesinin bu beşinci kısmı Resûllerin Seyyidinin (S.A.) Hicretinin 1389 yılı Recep ayının ortalarında tamam oldu. Allahu Teâlâ yazana, okuyanlara ve bastırana rahmet etsin. Velhamdülillahi Rab-bilâlemîn, vessalâtu vesselâmû alâ Seyyidil Mürselin.

«EY OĞUL» kitabını ve diğer faydalı ve ucuz dinî - ahlâkî eserlerimizi mevlid törenlerinde dâvetlilere hediye eder seniz İslâm kültürünün yayılmasına hizmet etmiş olursunuz. Bir külâh şeker 5 dakika da yenir biter, faydalı kitaplar ise yıllarca okuyanları aydınlatır. (En az 100 adet alanlara % 50 tenzilât yapılır.) Bu hayırlı çığıra önder olunuz. Bedir Yayınevi emrinizdedir.

●
Kitap listesi isteyiniz.

●
**BEDİR YAYINEVİ
P.K. 1060 - İSTANBUL
Ankara Cad. No. 7/1
(Vilâyet karşısı)**

Fiâtı: 1 Lira